



Grey Scale #13



DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

97

34/89

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~Dozwolony do rozpowszechniania~~

~~Wydruk~~

Egz. Nr 1



Ppłk dr Jerzy ZIELIŃSKI

NATARCIE DYWIZJI W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH
Wykład



48681



WARSZAWA

STYCZEŃ

1986



34/89 ✓

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

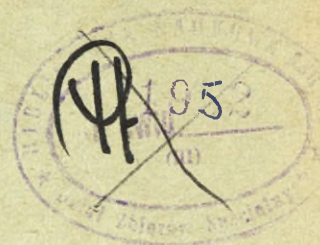
WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~Dozwołytku~~
~~obrotu~~

~~SECRET~~

Egz. Nr 1



Ppłk dr Jerzy ZIELIŃSKI

NATARCIE DYWIZJI W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH
Wykład



48681

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGOLNEJ

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 12657

JAWNE

PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY TAKTYKI OGOLNEJ

Egz. nr 4.

płk dypl. Witold WÓJCIK



NATARCIE DYWIZJI
W WARUNKACH SZCZEGOLNYCH

/Wykład/

Opracował
Adiunkt Katedry Taktyki Ogólnej
ppłk dr Jerzy ZIELINSKI

PLAN WYKŁADU

WSTĘP

I. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH I ICH WPŁYW NA NATARCIE DYWIZJI:

1. W terenie górzystym
2. W terenie lesisto-jeziornym
3. W zimie
4. W nocy
5. Na wybrzeżu morskim.

II. WPŁYW WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NA:

1. Ugrupowanie bojowe
2. Szerokość pasa natarcia
3. Tempo natarcia
4. Głębokość zadań bojowych dywizji.

III. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE PROWADZENIA NATARCIA W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

ZAKOŃCZENIE.

WSTĘP

Pojęcie "warunki szczególne" zostało wprowadzone do literatury wojskowej ze względu na potrzebę odróżnienia ich od warunków normalnych, a głównym kryterium podziału jest teren, pora roku i doby. Jakże zatem czynniki określają warunki normalne według kryterium powyżej wskazanego?

Po pierwsze teren - jego ukształtowanie i pokrycie. Jeżeli teren jest równinny lub pocięty wzniesieniami, których wysokość względna nie przekracza 50m npm, a ich stoki są dogodne do pokonywania przez czołgi i BWP oraz gdy pokrycie terenu tj. zalesienie, bagna, jeziora lub zabudowa typu miejskiego nie przekraczają 50% ogólnej powierzchni terenu mówimy wówczas o warunkach normalnych.

Po drugie pora doby i wynikająca stąd widoczność, która nie powinna być mniejsza niż 4 km oraz pora roku, która decydująco wpływa na temperaturę i pokrywą śnieżną. Temperatura otoczenia wahająca się w granicach -5° do $+30^{\circ}\text{C}$, a pokrywa śnieżna nie przekracza 15 cm określają warunki jako normalne.

Pojęcie "szczególne" oznacza - niezwykle, osobliwe odznaczające się czymś **osobliwym¹**, ma miejsce **wówczas, gdy nastąpi zmiana wartości chociaż jednego czynnika poza wartości przyjęte do normalnych**. Z tego też względu możemy wyróżnić natarcie:

- w rejonie zurbanizowanym;
- w lesie /lub w terenie lesisto-jeziornym, lesisto-bagnistym/;
- w górach;
- w zimie;
- na wybrzeżu morskim.

^{- w DPCU} Charakterystyczną, wspólną cechą wymienionych wyżej rodzajów natarcia jest fakt, że wojska muszą zrealizować wiele dodatkowych przedsięwzięć mających na celu pokonanie trudności wynikających z zaistniałych warunków szczególnych oraz dostosować do nich sposoby działania.

Celem wykładu jest wprowadzenie słuchaczy w problematykę natarcia dywizji w warunkach szczególnych oraz ukierunkowanie samodzielnego studiowania tych zagadnień. Specyfika organizacji i kierowania natarciem dywizji w warunkach szczególnych przerobiona zostanie

¹ W. Doroszewski, Słownik poprawnej polszczyzny, s.748.

szczegółowo na przykładzie działań dywizji w terenie lesisto-jeziornym w czasie ćwiczenia doskonalącego Nr 207/D podczas obozu letniego.

W wykładzie nie podejmuje się problematyki natarcia w terenie zurbanizowanym, bowiem będzie ona przedmiotem oddzielnego wykładu w czasie studiów na II kursie.

I. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH I ICH WPŁYW NA NATARCIE DYWIZJI

1. W terenie górzystym

Wszystkie rodzaje gór, niezależnie od wysokości mają wiele cech wspólnych, które wywierają niekorzystny wpływ na natarcie wojsk. Do cech tych należy zaliczyć:

- ✓ - różnorodność rzeźby terenu i dość duże zalesienie zwłaszcza w niższych partiach gór;
- ✓ - trudne do pokonania przeszkody naturalne;
- ✓ - ograniczona liczba dróg i trudność poruszania się po nich;
- ✓ - przewaga kamienistych gruntów utrudniających inżynierską rozbudowę terenu;
- ✓ - duża ilość pól martwych i skrytych podejść;
- ✓ - trudność orientacji w terenie;
- ✓ - możliwość lawin górskich i obsunięć skalnych;
- ✓ - długotrwałe zastoje środków trujących w dolinach i wąwozach;
- ✓ - nagłe zmiany warunków klimatycznych;
- rzeki o wartkim prądzie, których poziom ulega częstym i nagłym zmianom.

Strome zbocza, wąwozy, urwiska i usypiska skalne oraz zalesione stoki gór utrudniają, a niekiedy eliminują całkowicie ruch wozów bojowych i czołgów. Większość obszaru górskiego ma słabo rozwiniętą sieć dróg, które biegną wzdłuż dolin, przełęczy i wąwozów. Drogi te mają strome wzniesienia i gwałtowne spadki oraz ostre zakręty; zimą pokryte są grubą warstwą śniegu lub lodu. Ruch po takich drogach jest bardzo uciążliwy, często niebezpieczny i wymaga dodatkowego przygotowania sprzętu i zabezpieczenia.

Pasma górskie rozdzielają nacierające wojska, co poważnie utrudnia współdziałanie, dowodzenie i utrzymanie łączności. Liczne pola martwe i masywy leśne utrudniają skuteczne prowadzenie ognia,

zwłaszcza z broni płaskotorowej, ułatwiają z kolei maskowanie i przeprowadzenie manewru. Istnieje zatem możliwość wykonywania obejść broniącego się nieprzyjaciela, który może jednocześnie wykonywać niespodziewane i gwałtowne kontrataki na skrzydła i tyły nacierającego.

Doliny i wąwozy, gęste zarośla oraz poranne i wieczorne mgły utrudniają orientację i obserwację, z kolei gleba przeważnie kamiennista lub gliniasta ogranicza użycie maszyn inżynieryjnych i wykonaniu umocnień ziemnych.

Teren górski wywiera swoisty wpływ na rażące działanie broni jądrowej i utrudnia wykorzystanie skutków jej użycia. Niewłaściwe jej użycie może spowodować duże zniszczenia i zawały, a także długotrwałe utrzymywanie się skażenia promieniotwórczego zwłaszcza w dolinach i wąwozach uniemożliwiając całkowicie ruch.

Do prowadzenia walki w górach najbardziej predysponowane są wojska zmechanizowane, które mogą działać na BWP lub pieszo wykonując uderzenia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela. Czołowe przełamywanie obrony nieprzyjaciela bez zastosowania manewru jest niecelowe, a nawet niemożliwe. Z pododdziałów wojsk zmechanizowanych wydziela się oddziały obejścia, taktyczne desanty powietrzne lub grupy desantowo-szturmowe, które opanowują dominujące wzgórza, przełęcze i inne ważne obiekty zapewniając tym dogodne warunki do rozwinięcia natarcia.

Wojska zmechanizowane zwykle przełamują obronę nieprzyjaciela w górach; w terenach trudnodostępnych z położenia w bezpośredniej styczności, a w terenie umożliwiającym użycie BWP - po podejściu z głębi.

Czołgi podczas działań w górach napotykają na duże trudności, wynikające przede wszystkim z zbyt małej ilości dróg i braku możliwości masowego ich użycia. Czołgi w górach poruszają się na ogół z małą prędkością, w związku z czym wzrośnie zużycie materiałów pędnych i smarów oraz zużycie silników. Używa się ich przede wszystkim do rozwinięcia natarcia, szczególnie w szerokich dolinach, na płaskowyżach i w górach o łagodnej rzeźbie terenu, gdzie pochyłość zboczy nie przekracza 30°.

Powinno się zawsze dążyć do posiadania silnego pancernego odwodu, który całością lub częściami może być wykorzystany do opanowania z marszu ważnych rejonów i obiektów nieprzyjaciela w głębi.

Wojska raketowe i artyleria w czasie prowadzenia natarcia w górach mają skomplikowane warunki rozwinięcia i przesunięcia; stanowiska ogniowe artylerii wybiera się z uwzględnieniem stromości toru lotu pocisków i przewidywanych zadań do wykonania, jednak najczęściej wzdłuż dolin i dróg.

Porażenie ogniowe nieprzyjaciela wykonuje się z uwzględnieniem wielowarstwowej struktury obrony, w której cele i obiekty rozmieszczone są na przeciwstokach wzgórz, w wąwozach i ciałinach. W pierwszej kolejności obezwładnia się te punkty oporu i cele, które mogą aktywnie oddziaływać na skrzydła oddziałów prowadzących natarcie wzdłuż dróg i dolin.

Wielowarstwowa struktura obrony zmusza do jednoczesnego obezwładniania nieprzyjaciela na wszystkich wysokościach. Na najniższej warstwie obrony najskuteczniejszy jest ogień na wprost z dział i środków przeciwpancernych oraz czołgów, na drugiej warstwie - ogień artylerii i moździerzy, a na następnych - uderzenia lotnicze. Porażenia nieprzyjaciela na przeciwstokach dokonuje się ogniem moździerzy i artylerii haubicznej, ogniem skrzydłowym oddziałów i pododdziałów działających na dominujących wzgórzach.

Lotnictwo i pododdziały śmigłowców szeroko wykorzystuje się do prowadzenia rozpoznania, wsparcia oddziałów działających na samodzielnych kierunkach /oddziały obejścia/ oraz do wykonywania uderzeń na wojska nieprzyjaciela w rejonach będących poza zasięgiem ognia artylerii, szczególnie w wąwozach i ciałinach, drogach górskich.

Wojska obrony przeciwlotniczej wykorzystuje się na kierunkach działań oddziałów do ich osłony przede wszystkim na przełęczach, przejściach górskich i węzłach drogowych. Stanowiska ogniowe wybiera się na wzniesieniach umożliwiających prowadzenie ognia na prawdopodobnych kierunkach nalotów nieprzyjaciela.

Stanowiska środków radiolokacyjnych rozmieszczać należy w rejonach zapewniających jak najmniejsze zakłócenia powodowane przez obiekty terenowe.

Wojska inżynieryjne w natarciu w górach będą wykonywały zwiększony zakres zadań związanych z utrzymaniem ruchu. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim:

- usuwanie zawał i usypisk skalnych;
- odbudowa zniszczonych dróg górskich;
- urządzenie rozjazdów i mijanek w ilości jedna na każdy kilometr drogi;

- utrzymanie przejść przez wąwozy i przeprawy górskie;
- osłona zaporami przełęczy, tuneli i przejść górskich wiodących od nieprzyjaciela maskrzydła i tyły nacierające wojsk.

2. W terenie lesisto-jeziornym

Teren lesisty, lesisto-jeziorny i lesisto-bagnisty posiadają wiele wspólnych cech, które ujemnie wpływają na prowadzenie natarcia. Terenem takim jest obszar, którego pokrycie w większości stanowią lasy i położone wśród nich jeziora lub bagna. Typowym przykładem takiego terenu jest Pojezierze Mazurskie lub Meklemburskie.

Charakterystyczne cechy terenu lesisto-jeziornego wpływające ujemnie na prowadzenie natarcia to:

- mała ilość dróg ograniczające ruch wojsk i możliwość dokonywania manewru;
- możliwość powstawania pożarów i zawałów;
- długotrwałość utrzymywania się zastojów środków trujących;
- występowanie znacznych obszarów terenu nieprzejezdnego;
- utrudniona obserwacja i prowadzenie ognia.

W terenie lesisto-jeziornym wojska zmuszone są prowadzić natarcie wzdłuż dróg, które z kolei mogą zostać w krótkim czasie zablokowane różnymi rodzajami zawałów lub pożarami. Drogi te na ogół wyprowadzają na przesmyki między jeziorami, a to z kolei powoduje kanalizowanie ruchu wojsk, stwarzając dogodne warunki do wykonania uderzeń jądrowych przez nieprzyjaciela. W terenie lesisto-jeziornym wojska będą nacierały na kierunkach, często od siebie odizolowanych, co z kolei powoduje potrzebę maksymalnego ich usamodzielnienia. Utrudnione będzie wówczas dowodzenie i współdziałanie; zwiększać się będzie możliwość przenikania grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela w celu niszczenia ważnych elementów ugrupowania bojowego dywizji jak np.: dywizjon rakiet taktycznych, oddziały zabezpieczenia technicznego i tyłowego,

Do przełamania obrony w lesie wyznacza się z reguły wojska zmechanizowane, których oddziały i pododdziały atakują nieprzyjaciela pieszo. Wzrasta więc rola piechoty i jej ognia w walce, którą mogą wspierać czołgi działające w jej ugrupowaniu.

Masowe użycie czołgów do natarcia będzie ograniczone i niecelowe, przede wszystkim ze względu na brak możliwości ich rozwinięcia i dużą możliwość ich zniszczenia przez nieprzyjaciela. Z tego też względu czołgi działać będą na ogół w ugrupowaniu piechoty, wspierając jej działanie.

Tak jak w natarciu w górach, znaczenia nabiera wykonywanie obejść i oskrzydlenia w celu wyjścia na tyły i skrzydła punktów oporu nieprzyjaciela i umożliwienia tym samym natarcia od czoła.

Wojska rakietowe i artyleria napotykają podczas natarcia w terenie lesisto-jeziornym na szereg trudności. Jedną z nich jest brak miejsca na stanowiska ogniowe, co z kolei utrudnia scentralizowane jej użycie przede wszystkim podczas przełamania obrony. Inną trudnością jest ograniczona możliwość prowadzenia ognia na wprost, szczególnie przeciwpancernymi pociskami kierowanymi.

Większy, podobnie jak w górach, jest zakres przedsięwzięć inżynierskiego zabezpieczenia natarcia. Należą do nich w szczególności:

- wykonanie przejść w zawałach i innych zaporach inżynierskich;
- budowa dróg na przełaj i urządzenie rozjazdów;
- udział w lokalizacji i gaszeniu pożarów;
- osłona zaporami inżynierskimi opanowanych rubieży oraz wykonanie niszczeń i zapór na przesiekach i drogach wyprowadzających od nieprzyjaciela na skrzydła i tyły nacierających wojsk.

3. W zimie

Pokrywa śnieżna, niska temperatura i częste jej wahania powodujące gołoledź; krótki dzień i długa noc, częste opady śnieżne powodują warunki ograniczonej widoczności, a w konsekwencji niekorzystnie wpływają na prowadzenie natarcia. Utrudnione są warunki ruchu oraz ograniczona jest sprawność ludzi i możliwości techniczno-eksploatacyjne sprzętu.

Piechota bez nart porusza się po śniegu o grubości 30cm w tempie 2-2,5 km/godz., a prędkość pojazdów kołowych ulega znacznemu zmniejszeniu. Natomiast czołgi mogą poruszać się z prędkością zbliżoną do normalnej, gdy pokrywa śniegu nie przekracza 50cm, a powyżej tej wartości gwałtownie obniża się, a przy grubości powyżej 80cm ruch ich jest niemożliwy bez dodatkowego wyposażenia.

✓ Odwilż i roztopy z kolei powodują oblodzenie dróg i grząskość gruntu, w wyniku czego zmniejsza się zdolność pojazdów do pokonywania terenu. Niska temperatura i gwałtowne jej wahania, szczególnie w nocy, ujemnie wpływa na ludzi obniżając ich wytrzymałość i wydajność, powodując odmrożenia i przeziębienia.

Częste zawieje śnieżne i mgły utrudniają orientowanie się w terenie i prowadzenie obserwacji, zmniejszając tym samym możliwość wykrycia i zniszczenia celów nieprzyjaciela. Z kolei dni słoneczne i śnieg demaskują ruch wojsk, co zmusza do stosowania specjalnych kombinezonów dla ludzi oraz malowania sprzętu bojowego na kolor biały.

Zaletą warunków zimowych jest jednak możliwość przekraczania przeszkód wodnych, jezior i bagien przy określonej grubości ich zamrożenia.

Natarcie w zimie prowadzi się wzdłuż dróg oraz w terenie o cienkiej pokrywie śnieżnej umożliwiającej manewr oddziałów. Punkty oporu nieprzyjaciela obchodzi się lub wykonuje na nie uderzenia od tyłu lub ze skrzydeł. Wymaga to wyposażenia pododdziałów zmechanizowanych w narty lub inny sprzęt zwiększający możliwość pokonywania terenu. Pododdziały zmechanizowane zależnie od głębokości śniegu i stopnia obezwładnienia nieprzyjaciela atakują na bojowych wozach, pieszo lub na nartach. Czołgi w zależności od grubości pokrywy śnieżnej atakują wspólnie z piechotą lub wspierają ją.

Artyleria w warunkach zimy ma do pokonania szereg trudności związanych przede wszystkim z przemieszczaniem oraz rozbudową stanowisk ogniowych, których czas wykonania wzrasta 3-4-krotnie. Niska temperatura wpływa ujemnie na możliwości eksploatacyjne sprzętu, w wyniku czego mogą wystąpić różne jego niesprawności.

Warunki zimy powodują zwiększony zakres zadań zabezpieczenia inżynieryjnego, do których zaliczyć przede wszystkim należy:

- przygotowanie i utrzymanie przejezdności dróg;
- wykonywanie przejść w zaporach śnieżno-lądowych;
- urządzenia i utrzymania przepraw w warunkach spływu kry i przepraw po lodzie;
- użycie materiałów wybuchowych przy pracach w zamrożonym gruncie.

Istotnego znaczenia w warunkach zimy nabiera zabezpieczenie tyłowe i techniczne. Musi ono zapewnić dowóz większej ilości paliw i amunicji, ciepłego umundurowania oraz gorących posiłków i środków przeciwmroźniowych. Zwiększone są także zadania w zakresie ewakuacji i remontów sprzętu technicznego.

4. W nocy

Działania w nocy charakteryzują się podstawowymi właściwościami wynikającymi z istoty nocy, jako pory doby:

- ograniczona zdolność bojowa wojsk, spowodowana głównie niemożliwością pełnego wykorzystania sprzętu;
- utrudniona swoboda manewru wojskami w tym głównie drugim rzutem;
- ograniczone możliwości rozpoznania i obserwacji, a tym samym zagrożenie wykonaniem niespodziewanych uderzeń przez nieprzyjaciela;
- ograniczone możliwości dowodzenia;
- wyczerpanie psychiczne i fizyczne żołnierzy.

Biorąc pod uwagę wymienione czynniki nocy i ich ujemny wpływ na organizację i prowadzenie natarcia, należy działania w tych warunkach traktować w sposób szczególny.

Zasadnicze trudności w prowadzeniu natarcia w nocy wynikają z ograniczonej widoczności, która utrudnia obserwację i orientację tak w odniesieniu do terenu jak i działań nieprzyjaciela. Ograniczenie widoczności zwiększa trudności w odnajdywaniu celów i prowadzeniu ognia z wszystkich rodzajów broni, utrudnia pokonywanie różnego rodzaju przeszkód terenowych, stwarza warunki wykonywania niespodziewanych uderzeń każdej z walczących stron, a tym samym uzyskania zaskoczenia i rozbicia większych sił - mniejszymi.

Nieobojętny jest również czas trwania ciemności, a także biologiczny rytm organizmu ludzkiego. Brak snu połączony z fizycznym i psychicznym wyczerpaniem może objawiać się obniżeniem krytycyzmu w ocenie sytuacji bojowej. Często mogą być wypadki wyolbrzymiania niebezpieczeństwa, pojawienia się nieuzasadnionego lęku, a tym samym - paniki.

Z tych też względów organizując natarcie w nocy należy dążyć do zminimalizowania jej ujemnego wpływu poprzez zastosowanie noktowizorów i oświetlenie pola walki. Celem oświetlenia jest dążenie do stworzenia warunków zbliżonych do dziennych, stąd jego przygotowanie jest rodzajem zabezpieczenia działań bojowych.

Natarcie w nocy w zależności od sytuacji może rozpocząć się przełamaniem obrony nieprzyjaciela lub stanowić kontynuację dziennych działań bojowych, wówczas przechodzi się do nich bez żadnej przerwy. Przełamanie obrony w nocy natomiast może odbywać się z położenia

w bezpośredniej styczności lub po podejściu z głębi.

Do przełamania obrony nieprzyjaciela wyznacza się pododdziały i oddziały piechoty, które zwykle atakują pieszo współdziałając z czołgami i bojowymi wozami piechoty. W przypadku gdy przełamania dokonują czołgi wówczas z zasady przydziela się im pododdział piechoty.

Kierunki natarcia wybiera się w terenie, który ma najmniej przeszkód naturalnych i zapewnia dobrą orientację, jednocześnie nie powoduje konieczności wykonywania skomplikowanych manewrów.

Artyleria w ogniowym przygotowaniu ataku, oprócz zadań ogólnych, obezwładnia środki rozpoznania radioelektronicznego, oświetlając i przyrządy noktowizyjne nieprzyjaciela, oślepia jego punkty obserwacyjne oraz oświetla teren i cele.

Strzelanie na wprost prowadzi się z wykorzystaniem przyrządów noktowizyjnych w celu obezwładnienia środków ogniowych przede wszystkim na przednim skraju obrony nieprzyjaciela. Wydzielone baterie prowadzą ogień pociskami oświetlającymi w celu oświetlania terenu, postawienia dozorów świetlnych i oślepiania nieprzyjaciela.

Z chwilą rozpoczęcia ataku większość artylerii podporządkowuje się batalionom, których dowódcy podają sygnały przeniesienia i przerwania ognia.

Wojska inżynieryjne w czasie zabezpieczenia natarcia w nocy wykonują i oznaczają przejścia w zaporach inżynieryjnych; torują, przygotowują i oznakowują drogi, urządzają i utrzymują przeprawy oraz wyraźnie oznaczają zjazdy z brzegów do wody i krawędzie jezdni na mostach.

W oddziałach i pododdziałach zabezpieczenia technicznego i tyłowego wzmacnia się ochronę i obronę oraz służbę porządkowo-ochronną.

5. Na wybrzeżu morskim

Na ZETDW teren wzdłuż wybrzeża morskiego może zawierać wszystkie dotychczas wymienione warunki szczególne tj. góry, lasy, bagna, jeziora. Dodatkowo, kierunki nadmorskie charakteryzuje się dużą liczbą szerokich przeszkód wodnych, cieśnin i wysp o różnej wielkości. Charakterystyczną cechą natarcia na wybrzeżu morskim jest to, że związki taktyczne wojsk lądowych mogą być wspierane przez okręty marynarki wojennej łączone w zespoły wsparcia ogniowego /ZWO/, jak również przez pododdziały artylerii nadbrzeżnej.

Natarcie dywizji na wybrzeżu morskim wspólnie ze związkami taktycznymi marynarki wojennej ma miejsce w następujących sytuacjach:

- 1/ podczas jej lądowania w charakterze desantu morskiego;
- 2/ w natarciu wzdłuż wybrzeża morskiego lub wzdłuż brzegu szerokiej rzeki;
- 3/ w celu wyjścia nad brzeg morza lub forsowania szerokiej przeszkody wodnej.

Działania dywizji jako desantu morskiego, ze względu na swoją specyfikę nie są ujęte w treści niniejszego wykładu, bowiem problematyka ta będzie szczegółowo rozpatrywana w toku dalszych studiów na III kursie.

Specyficzną właściwością w natarciu dywizji wzdłuż wybrzeża morskiego będzie współdziałanie z siłami marynarki wojennej, które mogą brać udział w ogniowym przygotowaniu ataku, ogniowym wsparciu ataku; zabezpieczeniu wysadzenia pododdziałów działających jako desant morski; w osłonie dywizji przed uderzeniami okrętów i lotnictwa nieprzyjaciela; w dowozie środków materiałowych i ewakuacji rannych i chorych.

Ze składu dywizji nacierającej wzdłuż wybrzeża mogą być wydzielone i wysadzone pododdziały piechoty lub czołgów jako desant morski w celu zdobycia i utrzymania ważnego rejonu na wybrzeżu w głębi obrony nieprzyjaciela. Wówczas na dowódcę desantu wyznacza się oficera marynarki wojennej, który podlega dowódcy dywizji.

II. WPŁYW WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NA:

1. Ugrupowanie bojowe dywizji do natarcia

Warunki terenowe wywierają decydujący wpływ na koncepcję rozbicia nieprzyjaciela, zmuszając do prowadzenia walki na oddzielnych kierunkach. Utrudnione możliwości manewru szczególnie, sprzętem bojowym oraz trudności w organizacji współdziałania, powodują potrzebę dokonania wcześniejszego podziału sił i środków na poszczególne kierunki oraz głębszego ugrupowania dywizji.

Do pierwszego rzutu wyznacza się z zasady pułki zmechanizowane bowiem w trudnodostępnych odcinkach terenu atak będzie wykonywany zwykle po spieszeniu pododdziałów piechoty. Do pierwszego rzutu przydziela się większość artylerii i moździerzy do bezpośredniego wsparcia ich walki.

Drugi rzut dywizji przemieszcza się na kierunku głównego uderzenia, w takiej odległości za pierwszym rzutem, która zapewnia jak najszybsze wejście do walki lub wykonanie manewru na zagrożony kierunek. Z zasady do drugiego rzutu wyznacza się pułk czołgów, a ponadto w natarciu w lesie oprócz drugiego rzutu wydziela się odwód ogólnowojskowy z zadaniem przeciwdziałania oskrzydleniom i obejściom nieprzyjaciela, a także do walki z desantami nieprzyjaciela /patrz schematy/.

W warunkach terenu szczególnego istotnego znaczenia nabiera potrzeba stosowania manewru w celu obejścia silnie bronionych punktów oporu lub pokonania trudnodostępnego terenu. Z tego też względu tworzy się oddziały obejścia i taktyczne desanty powietrzne. Oddział obejścia, którego nazwa wiąże się ściśle z charakterem działania, tworzy się z pododdziałów piechoty w sile do batalionu. Wzmacnia się go moździerzami, przenośnymi środkami przeciwpancernymi i przeciwlotniczymi, a także pododdziałami wojsk inżynieryjnych. Oddziały obejścia wykorzystując skryte podejścia i luki w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela, śmiało przenikają w głąb jego obrony, a następnie ogniem w skrzydło i tyły niszczą broniącego się nieprzyjaciela. Mogą prowadzić działania samodzielnie lecz z zasady wykonują zadania na korzyść sił głównych, umożliwiając im rozwinięcie natarcia od czoła.

Działanie taktycznego desantu powietrznego będzie z kolei umożliwiało opanowanie ważnych rubieży, przełęczy i przejść górskich, przepraw i odcinków dogodnych do forsowania.

Natarcie w warunkach szczególnych może przybrać formę wielu odizolowanych od siebie walk, dlatego też należy dążyć do maksymalnego usamodzielnienia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego, a także skrócenia między nimi odległości. Dotyczy to szczególnie drugiego rzutu, który może być wprowadzony do walki częściami na jednym lub dwóch kierunkach.

2. Szerokość pasa natarcia dywizji

Warunki terenu szczególnego, z którego około połowa nie nadaje się do ruchu wojsk, rzutuje bezpośrednio na szerokość pasa natarcia. Ponieważ prowadzone będzie ono wzdłuż dostępnych dróg, stąd można powiedzieć, że dywizja będzie rozwijać natarcie na kierunkach, jednak dość znacznie od siebie oddalonych.

Biorąc pod uwagę możliwości bojowe dywizji wyznacza jej pas natarcia obejmujący 2-3 kierunki, na których możliwe jest prowadzenie działań przez wojska. Pas ten jest na ogół szerszy niż w warunkach normalnych. (10-20 km)

3. Tempo natarcia

Tempo natarcia uzależnione jest od szeregu czynników, z których najważniejsze to:

- siła oporu nieprzyjaciela;
- warunki terenowe, atmosferyczne i pora roku;
- możliwości bojowe wojsk własnych.

Wymienione wyżej czynniki występują we wzajemnej zależności, a wypadkowo ich wartości decyduje ostatecznie o wielkości tempa natarcia. Z doświadczeń II wojny światowej wynika, że poważny wpływ na średnie tempo natarcia wywierają warunki terenowe, które jeżeli są trudne wówczas z reguły je obniżają. Tak więc zła drożnia, teren podmokły, lasy i góry, a także gruba pokrywa śnieżna, zmuszać będą wojska do działań pieszych, utrudniać będą ruch pojazdów mechanicznych, ograniczać manewr co w efekcie powodować będzie małe tempo natarcia.

Warunki szczególne stwarzają także nieprzyjacielowi odpowiednie przesłanki do zwiększenia własnych możliwości, a tym samym do zwiększenia jego siły oporu. Dlatego też przyjmuje się, że tempo natarcia w warunkach szczególnych będzie z reguły niższe niż w normalnych i wynosić może 1-3 km/godz.

4. Głębokość zadań w natarciu

w war. war. sprzyjających nawet 80%

Głębokość zadań dywizji w natarciu w warunkach szczególnych wynika w dużej mierze z możliwości uzyskania średniego tempa natarcia. Ponieważ jest ono mniejsze niż w warunkach normalnych, zatem i głębokość zadań będzie mniejsza i wynosić będzie 30-35 km na dobę.

Inna będzie więc treść zadań dywizji w natarciu w warunkach szczególnych, która powinna odpowiadać przede wszystkim możliwościom bojowym wojsk własnych w zakresie rozbicia określonych sił nieprzyjaciela oraz obiektów, przedmiotów i rubieży terenowych, których opanowanie naruszy strukturę obrony nieprzyjaciela i zapewni warunki rozwinięcia natarcia w głąb jego ugrupowania.

Przykładowo treść zadań dywizji może być następująca:

a/ w górach: /diapozytyw/ Nr 1/

- zadanie bliższe - rozbicie w pasie natarcia dywizji broniących się oddziałów pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela i zdobycie przełęczy /ważnych obiektów/ w strefie taktycznej;
- zadanie dalsze - rozbicie odwodów dywizyjnych i opanowanie przełęczy i ważnych rubieży /obiektów/ w głębi jego obrony;

b/ w terenie lesisto-jeziornym i zima: /diapozytyw Nr 2/

- zadanie bliższe - rozbicie broniących się w pasie natarcia oddziałów pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela i opanowanie ważnych rubieży, stwarzających warunki do rozwinięcia natarcia w głąb jego ugrupowania;
- zadanie dalsze - rozbicie odwodów dywizyjnych nieprzyjaciela i opanowanie rubieży w głębi jego obrony wyznaczoną na dobę walki;

c/ w nocy głębokość zadania bojowego dywizji jest zwykle taka sama jak w natarciu w dzień.

Pułkom pierwszego rzutu może być dodatkowo wyznaczona rubież, którą powinny opanować do świtu; powinna ona zapewniać dogodne warunki do wprowadzenia do walki drugiego rzutu i rozwinięcia natarcia od świtu.

Określając tę rubież uwzględnia się - oprócz innych warunków - czas trwania nocy, przygotowanie oddziałów do działań bojowych i stan ich zaopatrzenia w środki oświetlające.

Z uwagi na fakt, że w czasie natarcia w nocy nie wprowadza się do walki drugiego rzutu dywizji, należy wnioskować, że dywizji wyznacza się tylko zadanie bliższe w natarciu w nocy, zaś realizacja zadania dalszego odbywa się od świtu, a więc w warunkach normalnych.

d/ w natarciu na wybrzeżu morskim w zależności od sytuacji i celu działań dywizji określa się treść zadań.

W przypadku działania jako desant morski:

- zadanie bliższe polega na opanowaniu odcinków wybrzeża i utworzeniu przyczółków lądowania, rozbiciu oddziałów pierwszego rzutu obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela i rozwinięciu natarcia w głąb oraz uchwyceniu rubieży zapewniających prowadzenie dalszych działań bojowych;

- zadanie dalsze polega na rozbiciu podchodzących odwodów nieprzyjaciela, rozwinięciu natarcia i opanowaniu rejonów zapewniających osiągnięcie celu przez lądujący desant morski.

Ogólna głębokość zadania bojowego dywizji jako desantu morskiego może wynosić do 50 km.

W natarciu prowadzonym wzdłuż wybrzeża morskiego oraz w celu wyjścia nad brzeg morza określa się dywizji zadanie o ogólnej głębokości ok. 35 km a treścią zadania jest /schemat Nr 3/;

- bliższego - rozbicie w pasie natarcia dywizji oddziałów pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela i opanowaniu ważnych obiektów np.: urządzeń portowych uniemożliwiających wycofanie nieprzyjaciela drogą morską;

- dalszego - rozwinięcie natarcia, rozbicie we współdziałaniu z desantem morskim podchodzących odwodów nieprzyjaciela, zdobyciu i utrzymaniu rejonów zapewniających osiągnięcie celu działania dywizji.

Przedstawiona powyżej treść i głębokość zadań dywizji w natarciu w warunkach szczególnych ma charakter orientacyjny, bowiem każdorazowo organizując natarcie należy wziąć pod uwagę specyfikę warunków szczególnych i w zależności od ich wpływu określać tempo natarcia, a także treść i głębokość zadań.

III. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE PROWADZENIA NATARCIA W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

Na przebieg i powodzenie natarcia w warunkach szczególnych zasadniczy wpływ wywiera pomyślna realizacja przedsięwzięć organizacyjno-przygotowawczych mających na celu zminimalizowanie ujemnych skutków warunków terenu szczególnego. Dotyczy to przede wszystkim pierwszego etapu walki, którego celem jest opanowanie obiektów lub przedmiotów terenowych stanowiących o trwałości obrony nieprzyjaciela.

Atak wykonują pułki zmechanizowane, które wykorzystując skutki porażenia jądrowego i ogniowego, w pierwszej kolejności opanowują punkty oporu zapewniające rozwinięcie natarcia w głąb ugrupowania nieprzyjaciela. Powodzenie ataku zapewnia śmiałe i szerokie stosowanie manewru w celu wyjścia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, a następnie wykonanie gwałtownego uderzenia siłami głównymi od czoła.

Atak na trudnodostępnych odcinkach wykonuje się zwykle po spieszeniu pododdziałów piechoty, wówczas czołgi nacierają w ugrupowaniu bojowym piechoty lub za nią, a BWP za czołgami niszcząc ogniem nieprzyjaciela oddziałującego na atakujące pododdziały piechoty i czołgów.

Natarcie prowadzone jest na kierunkach, głównie wzdłuż dróg z umiejętnym stosowaniem obejścia i desantów taktycznych, dlatego może przybrać formę wielu odizolowanych od siebie ognisk walki. Stąd też inicjatywa, zdecydowanie i sposoby działania stosowane przez poszczególne pododdziały, nabierają szczególnego znaczenia.

W toku prowadzenia natarcia oddziały i pododdziały powinny być w stałej gotowości do odparcia kontrataków nieprzyjaciela, które ze względu na warunki szczególne mogą być wykonywane mniejszymi siłami lecz ciągle potęgowane z głębi. Odparcie ich będzie często

bardzo utrudnione, ze względu na ograniczony manewr, przy jednoczesnym zagrożeniu wykonaniem ich z kilku kierunków. Z tego też względu rośnie rola rozpoznania i ubezpieczenia, które powinno zawczasu ustalić prawdopodobne działanie nieprzajaciela.

Osiągnięcie celu natarcia będzie możliwe w wyniku dokładnego przygotowania walki i umiejętnego nią kierowania, właściwego do istniejących warunków szczególnych, stąd muszą być one przedmiotem wnikliwych ocen i analiz na wszystkich szczeblach dowodzenia.

ZAKONCZENIE

Analiza i ocena ZETDW prowadzi do wniosku, że natarcie na tym teatrze prowadzone będzie na ogół w jednym z rodzajów wymienionych warunków szczególnych. Związki taktyczne i oddziały będą nacierać w terenie zurbanizowanym, wzdłuż wybrzeża morskiego, w górach lub terenie lesisto-jeziornym. Z tego też względu istnieje konieczność ciągłego studiowania tych warunków i ich wpływu na natarcie oraz doskonalenie umiejętności organizacji i prowadzenia natarcia.

W wykładzie przedstawione zostały w sposób selektywny ważniejsze problemy wpływu warunków szczególnych na organizację i prowadzenie natarcia. Treść wykładu została oparta na "Regulaminie walki Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych PRL" część I, odzwierciedla teraz najnowsze poglądy i ustalenia dotyczące tematu. Jednocześnie stanowić powinna podstawę do samodzielnego studiowania prezentowanych w wykładzie problemów w celu jak najlepszego ich zrozumienia, stanowiącego istotny krok na drodze do kształtowania umiejętności planistyczno-organizacyjnych. Część treści przedstawionej w wykładzie będzie przedmiotem ćwiczeń dowódczo-sztabowych na II kursie jak np.: ćwiczenie Nr 207/D na obozie letnim "Natarcie dywizji w terenie lesisto-jeziornym".

Problematyka natarcia w warunkach szczególnych została szeroko opisana w bogatej literaturze okresu II wojny światowej. Zawarte w niej doświadczenia wojenne stanowić powinny ważne źródło wiedzy w zakresie organizacji, a zwłaszcza prowadzenia natarcia w warunkach szczególnych.

Wykonano w 5 egz.

Egz. nr 1-5 - Bibl.Gł.OZS

Wyk.ppłk J.Zieliński

Druk.E.K. dnia 6.11.85r.

Nr ks.masz.Pf55/KTO

WYKAZ MATERIAŁÓW DO WYKORZYSTANIA PODCZAS WYKŁADU

I. Schematy:

1. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia w terenie lesisto-jeziornym - nr bibl.
2. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego - nr bibl.

II. Diapozytywy:

1. Rodzaje natarcia w warunkach szczególnych nr bibl. Pf1296.
2. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia w terenie górzystym - nr bibl. 01709/3.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia w terenie lesisto-jeziornym - nr bibl. 01709/2.
4. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego nr bibl. 01709/1.

